

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 23 dekabr (Bazar ertəsi günü) tarixi 71-ci nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transkriptasiyası

AZƏRBAYCAN

Düşənbə, 19 rəbiülvavəl sənə 1337.
23 kanuni-əvvəl sənə 1918.

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi,
iqtisadi türk qəzetəsidir

Məhəlli-idarə:
Bakı, Vorontsovski və Qubernski
küçələrin künçündə 4 nömrəli evdə
"Azərbaycan" idarəsi.

Telefon nömrə: 39-60.

Tək nüsxəsi 70 qəpik.

Türk və İslamla müfid məqalələrə
səhifələrimiz açılmışdır.

Dərc olunmayan övraq iada edilmişdir.

Dərc edilən məqalətin mükafatını
idarə təyin edir.

Abunə şəraiti:
Yanvarın birinədək Bakı üçün 24,
başqa şəhərlərə 35 rublədir.
Bir aylığı Bakıda 12,
başqa şəhərlərdə 19 rublədir.

Elan fiatı: sətri 3 rubla. Kərratla gedən
elanlar üçün güzəşt edilir.

İNNA LİLAHI VƏ İNNA İLEYHI RACIÜN
Əlipaşa Məlikov kamaliyə's ilə [böyük bir kədər]ə öz istəklə qaynatası Axund Zəkî Həcizadənin dün vəfat etməsinə xış-əqamına [qohum-əqrəbasına] və dostlarına elam edir [bildirir]. Təşviy-cənaza [canazanın yola salınması] vəqə olacaq kanuni-əvvəl 23-üdə saat 10-da, Krasnokrestovski küçədə, 43 nömrəli öz evində.

İNNA LİLAHI VƏ İNNA İLEYHI RACIÜN
Ağşərif, Zəbihulla və Səməndər Axundovlar, kamaliyə's ilə [böyük bir kədər]ə öz sevgili atalarını Axund Zəkî Həcizadənin dün vəfat etməsinə xış-əqamına [qohum-əqrəbasına] və dostlarına elan edirlər. Təşviy-cənaza vəqə olacaq kanuni-əvvəl 23-üdə saat 10-da, Krasnokrestovski küçədə, 43 nömrəli öz evində.

İNNA LİLAHI VƏ İNNA İLEYHI RACIÜN
Əliabbas və Böyükəğa Rzayevlər öz sevgili qardaşları Əliskəndər Rzayevin Salyanda vəfat etdiyini xış-əqamına [qohum-əqrəbasına] və dostlarına elan edirlər. Təşviy-cənaza kanuni-əvvəl [dekabrın] 23-üdə, səhər saat 9-un yarısında, öz evindən [Çarışəhərdə Cümə məscid küçəsi, nömrə 7] Şah məscidinə aparılacaqdır.

**QİSMİ-RƏSMİ
[RƏSMİ HİSSƏ]**

Məclisi-Məbusan Rəisi həzrətlərinin əmrnamələri
– Səbiq Şurayi-Millî İdarəsi kərgüzarı Mirhüseyn oğlu Mirməcədi, həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəl [dekabrın] 3-cü günündən etibarən Məclisi-Məbusan İdarəsi kərgüzarı təyin edilib.
– Səbiq Şurayi-Millî İdarəsi ləvazım müdiri Mirzəbəla Məhəmmədədə, həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəl 3-cü günündən etibarən Məclisi-Məbusan İdarəsi ləvazım müdiri təyin edilib.
– Səbiq Şurayi-Millî İdarəsi müqəyyədi (dəftərdarı) Mirfəttah Musəvi, həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəl 2-ci günündən etibarən Məclisi-Məbusan İdarəsi müqəyyədiliyinə təyin edilib.

– Səbiq Şurayi-Millî İdarəsi mühasibi Mirəsədulla Seyid Məhəmmədədə, həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəl 3-cü günündən etibarən Məclisi-Məbusan İdarəsi mühasibliyinə təyin edilib.
– Quba şəhəri əhli Yusif bəy Ağabəyov, həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəl 5-ci günündən etibarən Məclisi-Məbusan İdarəsi kvestorluğuna [tasərrüfat müdiriyyəti] təyin edilib.
– Səbiq Şurayi-Millî İdarəsi müstənsixi [sənədlərin surətini çıxaran] Hacıəğa Nurizadə, həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəl 5-ci günündən etibarən Məclisi-Məbusan İdarəsi kvestor müavinliyinə təyin olunur.

– Tiflis şəhəri əhli Muzəffər Nərimanov, həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəl 5-ci günündən etibarən Məclisi-Məbusan İdarəsi kvestor müavinliyinə təyin edilib.
– Bakı şəhəri əhli Həbib Babazadə, həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəl 5-ci günündən etibarən Məclisi-Məbusan İdarəsi ləvazım heyəti kərgüzarlığına təyin edilib.
– Əmirhacıyan kəndi əhli Nurməhəmməd Nurizadə həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəl 3-cü günündən, Bakı əhli Məhərrəm Qasım oğlu kanuni-əvvəl 3-cü günündən, Bakı əhli Mirza Axundov kanuni-əvvəl 5-ci günündən, Cəbbar Məhəmmədov kanuni-əvvəl 5-ci günündən, Nağı Qəni oğlu kanuni-əvvəl 6-cı günündən, Yaqub Abbasqulu oğlu kanuni-əvvəl 7-ci günündən, İmamqulu Həsənbəyov kanuni-əvvəl 10-cu günündən, Məhəmmədqulu Əlizadə kanuni-əvvəl 14-cü günündən, Yevgeniya Frolova kanuni-əvvəl 9-cu günündən, Aleksandra Kulikova kanuni-əvvəl 14-cü günündən etibarən Azərbaycan Məclisi-Məbusan İdarəsi xidmətçilərinə (erkəklər kuryer, qadın isə qulluqçu – prisluxa) təyin ediliblər.

– Bakı şəhərində iqtamət edən [yaşayan] Olqa Josifovna Markova həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəl 14-cü günündən etibarən Məclisi-Məbusan İdarəsi yazı makinəçiliyinə təyin edilib.

**BAKİ, 23 KANUNİ-ƏVVƏL
[DEKABR]**

Yenə Kəbinə xüsusunda
Kəbinə böhranı hanuz raf olunmamışdır [aradan qaldırılmamışdır]. Vükələ Rəisi [Nazirlər Kabinetinin Sədri] Fətəli xan Xoyski cənabları məlum olduğu üzrə Parlaman Sədri vəzifəsinə ifa edici Həsən bəy Ağayevin birinci məktubuna verdiyi cavabında yeni kəbinə təşkilindən boyun çəkmişdi.
Fətəli xan cənablarının böylə mühüm bir zamanda öz istedad və qabiliyyətini, öz təcrübə və qüvvəsini hökumət işində sərfədən imtina etməyinin səbəbi Xan cənabları kəndiləri göstərdiyi səbəbdən bir qədər fərqlidir. Filhəqiqə [doğrudan da] həli-övza [hazırkı vəziyyətimiz] və vəziyyəti-siyasiyyətimiz başqa bir şərait daxilində idi. Öz vətəninə sevan və onun istiqlalını, hüququnu müəzzəm [uca] tutan əsl bir türk və müsəlman oğlu həmin böylə bir məsuliyyəti vəzifəyə, həmin şərait altında girişməyə vicdanını qane edə bilməzdi. Lakin bərəkət versin ki, şərait dəyişib və ortalıqda müşahidə edilən şəkk və şübhəyə artıq məhəl [yer] qalmadı. Azərbaycan daxili işlərinə heç bir yerdən müdaxilə və ya onun Məclisi-Məbusanın vicdanına heç bir kimsə tərəfindən təzyiqlik ediləməyəcəyinə dair lazımi məhafil [dairələr] tərəfindən əmanəti-tam verildi. Bu isə Fətəli xan cənablarının məmlekət üçün yeni hökumət heyəti təşkil etməklə bərabər, başında da durmaq kimi mühüm və məsuliyyəti bir vəzi-fəyə girişməsi üçün artıq bir mütəmən [mənə]ə olmadığını aşkar etdi. Böylə olduğı təqdirdə, Parlaman Sədri vəzifəsinə ifa edən Həsən bəy Ağayev həzrətləri Xan cənablarına dübəbə bir məktub yazıb məmlekət və millət namına yeni Kəbinə təşkilini təkrar təklif etdi. Həsən bəyin ikinci məktubuna Fətəli xan cənabları həl təhriən [yazılı] cavab verməmişdirsə də, lakin eşitdiyimizə görə, bu dəfə həmin təklifi rədd etməyə əsasən artıq bir bəhanə olmadığını bilətirlər [etiraf edərək], yeni Kəbinə təşkilini üçün qeyri-rəsmi surətdə lazımi iqtamətdə [təşəbbüsdə] bulunmuşlardır. Lakin məət-təəssüf [təəssüf ki], Xan cənablarının bu iqtaməti bir təqdim [daxili müşküllə] uğramışdır ki, məsələnin yenə təxiyə düşməsinə səbəb olur.
Keçirdiyimiz böylə mühüm bir zamanda yeni hökumət təşkilini təxi və müşküləta salan müəniət hansı səbəblərdən nəşət edir [qaynaqların] əcəba? Yenəmi "firqəbazlıq" və ya "məənəmlək" mikrobu ortalığa atılmış istəyir? Keçmiş acı dərslər Azərbaycan türk və İslamları üçün kəfi deyilmiş! Firəçilik təəssübiyyəti və ya "şəxsiyyət" balası bizləri əzmi bəlayə giriftar etdi?

Bizcə məmlekətin səadəti və Azərbaycan türk və İslamlarının istiqbal [gələcəyi], "firəçilik" və ya "məənəmlək" həvəsindən bir

qədər ələm [vacib, üstün] tutulmalıdır. Buna görə də hər bir "firəçilik" və ya hər bir "məənəmlək" sevan zat [şəxs], əgər onun qəlbində xalis bir surətdə hübbülvatan [vatan sevgisi] hissiyyəti vardırsa, böylə mühüm və müskül bir zamanda məmlekətin və millət və başçılığıнын mənəfəyi namına öz şəxsi iddialarından güzəşt edib, bütün güvələrini, bütün say və kuşılıqları [cəhdlərini] vətənin məsəd istiqbalı hüsulu [gözbəxt gələcəyini təmin etmək] yolunda sərf etməlidir.

Siyasi mücahidlikrimiz bunu yaddan çıxartmamalıdır ki, hər bir yanlış hərəkətimiz istiqal və istiqbalımız üçün böyük-böyük müskülət və təhlükə vücudə gətirməklə, bu üzədən vətən və millət nəzəndə müqəssir göçrənələri cavab verməyə məcbur edəcəkdir.

**AZƏRBAYCAN
MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA****4-cü (fövqəladə) iclas**

(Məbəd [ardı])

Əhməd Cövdat – Əfəndilər! Bugünkü iclasın təcili surətdə çağırılmasına səbəb, iki məsələ haqqında Məclisi-Məbusan Sədriyə sosialistlər namından [adından] verilmiş məktub olmuşdur. Bu iki məsələnin həlli bütün Zaqafqaziya zəhmətkeşləri üçün pak mühumürdür. Biri Qarabağ hadisəsi [hadisələri], digəri gürcü-erməni müsadiməsidi [toqquşmasıdır]. Qarabağ məsələsi, mahiyyətə ikinci məsələ ilə əlaqədar və şəkl cəhətdən bərabərdir. Məlumdur ki, Qarabağ üç-dörd aydır sakitlik yoxdur. Andranik başına bir dəstə yığıb kəndləri dağıdaraq insanları məhv edir. Hökumət qəsunu və məhəlli [yerli] əhali müqabilə və müqavimət etdikdə, çəkilməyə məcbur olmaqla bərabər, sonra yenə öz işinə başlayır. Bu işlər nə üçün olurlar? Bu dəstənin başında duran kimdir və məqsədi nədir?

Andranik, məşhurdur: Türkiyədə çetəbaş [quldur dəstəsi] başçısı idi. Osmanlıda uzun müddət müharibə edərək, müsəlman və ermənilərin qanları tökülmasına səbəb olmuşdur. Avropa müharibəsində, Zaqafqaziya cəbhəsində Türkiyə əleyhinə dava edirdi. Hər zaman onun hərəkəti müharibə tərzində olmayıb, zülmə ələm aşkar olmuşdur. Sonra Andranik İravan, Naxçıvan və Ordubad mahallarına və oradan İrana keçmişdir. Yolda müsəlman kəndlərini dağıdıb xarəbazna döndərmişdir. Hər tərəfdən qovuluqdan sonra da Qarabağa gəlmişdir.

Onun dediyi nədir? Deyir ki, mən buranı Ermənistana tabe etmək istəyirəm. Rəisi-vükələnin [Baş nazir] buyurduğu kimi, Andranikin kim olduğu erməni hökumətdən sorulduqda, Ermənistan Hökuməti Andraniklə əlaqədar olmadığını, onun quldur kimi tanıdığına bəyanla, onunla necə bilirsiniz öylə rəftar ediniz, deyə cavab verir. Andranik bura erməniləriylə əlaqədar olmadığını, yeni tökülən qanlara heylə gəlmir, dağılan xanımnlara ürəyi yənmir. Mən deyirəm ki, Andranik insanıyyət düşməni olmaqla bərabər, yalnız müsəlman kəndləri, deyil erməni kəndlərindən də dağılımasına bais olur.

Burada gizli bir məsələ vardır: Qarabağ məhalinin Azərbaycan əlində qalmasına mane olaraq oranı Ermənistana yapışdırmaq. Bu fikir, ermənilərin baş firqəsi olan Daşnaksutyunun məramıdır. Bu firqa hətta Petroqradda Zaqafqaziyanın təşvihi [bölüşdürülməsi] məsələsi həll olunarkən, bir layihə təqdim [edərək], Zəngəzurun Ermənistan ilhaqını [birləşdirilməsini] tələb etmişdi. Bu məsələyə Tiflisdə dübəbə baxılıb, layihə Mərkəzi Əmələ və Əsgər Şurası tərəfindən rədd edilmişdir. O vaxt torpaq və hüddüd [sərhəd] məsələlərinin həlli üçün bir komissiya təşkil edilmişdi. O zaman millətlər ayrılmamış olduqlarında, məsələ də ümumi idi. Şimdi isə burası bir dövlət məsələsi olmuşdur. Hərçənd erməni hökuməti biza deyir Qarabağa isimiz yoxdur, Qarabağı istəmirik və Andraniklə əlaqəmiz yoxdur. Lakin işin mahiyyəti bundadır.

Əfəndilər! Bizim firqəmiz və ümum [bütün] sosialistlər, camaatın və bütün kəndlilərin mənəfəyini güdürlər. Biz hər vaxt böylə məsələlərin silah gücü ilə deyil, sülhlə həll olunmasına çalışmışıq. Bu məsələlər, güzəşt və hakə [arbitr] vasitəsi ilə həll ediləməlidirlər. Bu gün bunca qurban verilən Cahən müharibəsi bitdi, lakin ixtilafli məsələlər həll olunmadılar. Bunların həlli üçün hələ ümumi konfrans vəqə olacaqdır. Bu gün hər tərəf məsələnin silah gücü ilə həllini zərərli görür.

Hərğah Ermənistanla Azərbaycan və Gürcüstan arasında müharibə vəqə bulsa, bu millətlər məhv olurlar. Bu hər b, hər bə deyildir, çünki müharibə edən böyük dövlətlər, hər bə qanununu riayə edirlər. Hərbdən sonra müharibə [savaşın] millətlər dost ola bilərlər, lakin Zaqafqaziya müharibə, millətləri zəhərləyib, olmanın fəlakətlərə düçar edir. Zaqafqaziya məsələsi rəsmi müharibəyə bənzəməz. Hazırda Qarabağda dava olur, ermənilər müsəlmanlarla vuruşurlar. Biz böylə müamilənin [rəftarın] bitirilməsinə tələb edirik. Bizim fikrimizcə, məsələ sülhlə həll olunub, orada yaşayan millətlər hüs-ndarə ediləməlidirlər. Gərək erməni və gərəkə müsəlman üçün Ermənistanımı və Azərbaycanımı yaşamağın heç fərqi yoxdur. Əlbəttə bir millətdən ötrü öz idarəsi ilə yaşamaq daha yaxşıdır; fəqət həyat məsələsi gəldikdə, böylə fikirlərdən əl çəkməlidir. Qarabağda yalnız müsəlmanlar deyil, ermənilər də zərər görürlər. Bu gün bir müsəlman kəndi, sabah bir erməni kəndi dağılır. Bunlarda yaşayanlar həp insandırlar. Hər iki tərəf zərər çəkib, tələfat verirlər. Bizim təklifimiz budur ki, bu məsələ silah gücü ilə deyil, sülhlə həll ediləməlidir. Fəqət, əfəndilər, Andranik bir quldur kimi baxmaq olmaz. Onun müəyyən bir məqsədi var: erməni ünsürünü Azərbaycandan ayırmaq Ermənistanı tabe etmək.

Lakin bu surətdə də məsələni silh təriqi [yolu] ilə həll etmək olardı. Amma o kür ki, Andranik başlanmışdır, böylə olammaz. Rəisi-Vükələ buyurdu ki, delegasiya göndərilməsinə bir fayda çıxmadı, fəqət, zənnimizcə, bəzən ziyadəsilə fayda hasil olur; madəm ki, erməni camaatının burada razılığı yoxdur, deməli heyəti-mürəxxəsə [nümayəndə heyəti] göndərilməsinə bir nəticə çıxar. Bir də vaxtilə Andranik ingilis xidmətində idi, onlardan pak alırdı. Bu surətdə, ingilislər vasitəsilə Andranikə icrayi-təsir etmək olar. Onu Zəngəzur məhalindən çıxarmaq lazımdır. Əks surətdə nə müsəlmanlar rahat ola biləcəklərdir, nə ermənilər. Lakin əfəndilər, biz böylə nümayəndələr göndərmək tərəfdarı olmaqla bərabər istəriz ki, bu məsələnin sülhlə həlli haqqında ermənilər dəxi təşəbbüsatında bulunmuş olsunlar. Ancaq biz buna tərəfdar İkan, Qarabağdakı tufana, evlərin dağılmasına, ailələrin kasıllasına göz örtüb duramayıq. Qarabağda və sair yerlərdə erməni və müsəlman camaatının müdafiə və mühafizəsi üçün hər vaxt hazır qüvvəmiz olmalıdır. (Alaqlar)

Oraya iki dəne ingilis zirehli avtomobili göndərilmiş azdır. Bir də, ingilis qüvvəsinin getməsinə biz istəməzdik. Biz istərdik oraya Azərbaycan qüvvəsi göndərilsin. (Alaqlar)

Oraya gedən qüvvə, camaatın öz içindən çıxmış olmalıdır ki, camaat da bilsin ki, gələn qüvvə onun hüququnu müdafiə edəcəkdir. Biz nə qədər hər bə tərəfdarı olmasaq da, bu vaxt Qarabağda qüvvəyi-cəbriyyə [zor gücü] icrasını da rədd etməyib, biləks [əksinə], istəyiriz.

Badəhu [Siz] **Məhmudov Mustafa bəy** səs alaraq deyir: – Möhtərəm məbuslar! Qarabağ məsələsi haqqında o ki lazım idi, söylədilər. Bu məsələ sizə fikrinizi mühüm bir nöqtəyə cəlb edirdim. Rəisi-Vükələnin və natiqlərin nitqlərindən bu anlaşıldı ki, güya Andraniklə erməni hökuməti arasında bir əlaqə yoxmuş. Andranik Türkiyə tabəisi olub, sanəti çetə [silahlı dəstə, banda] düzəldərək mübarizə etmək imiş. Bas böylə olanda o kimdir? (Soldan: daşnak)

Bu, bir quldur, bir asi [üşyançı] imiş. Böylə isə onun tutulub öldürülməsi lazımdır. Lakin böylə bir adamla Müttəfiqlər nümayəndəsi arasında irsal-mərsul [əlaqə, yazışma] varmış və Qarabağ ətrafının mühafizəsi ona tapşırılmış imiş.

Sədr – Rəisi-Vükələ o məzmununda irsal [yazı; məktub] olmadığını bəyan etdi.

Məhmudov (nitqinə davamla) – Çox gözəl! Arzu olunardı ki, böylə irsal-mərsul olmasın. Böylə isə bu məsələ barəsində "Müsavat" firqəsi, Parlamana böylə bir formula təklif edir. (Oxuyur) **Vinoqradov** – Bu gün mən iki pak ağır məsələ münasibəti ilə danışıram. Əvvələ, insan qanı axır. Bu qanlı qıtala [qırğına] xitam verməlidir. Biri də budur ki, biz rus nümayəndələri burada nə olduğunu, nə danışıdığını anlamayıq; fəqət, hiss edirik ki, müddişi [dəhşətli] bir vəqə var: qaradş qanı axıdılır. Biz təvəqqe edirik, yalvarırıq, qışıqırırıq: basdir ədavət, basdir qan axıdılması, yetər artıq! Biza artıq qan tökmək lazım deyildir. Biz çox məmnun oluruq, təbrik edirik ki, nəhayət, Parlanəm bu məsələni açdı. Ciddən əzm ediniz. Lazım gəlsə, rus nümayəndəsi olan bu xirdə bir dəstə daxi bu məsələnin sülh təriqi ilə həlli üçün sizinlə gədəçəkdir. Gediniz onlara deyiniz: Basdir, bu müqəddəs qanı axıtdığınız, hər bir məsələni sülhlə həll etmək olar! Bizim bu xirdə dəstəmiz lazım olarsa hazırda sizinlə gedib desin: Basdir qan! Alaralın! (Alaqlar)

Seyxülislamov – Möhtərəm Məclisi-Məbusan əzəsi [üzvləri]! Sosialist yoldaşların öhdəmə ağır bir vəzifə atmışlardır. Bu vəzifə, bir milli təhmatlandırır, digərini müdafiədən ibarət olmayıb, haqiqətin ayaqlar altına atıldığına və kimlər tərəfindən icra edildiyini aydın göstərməkdir. Zaqafqaziya millətləri Rusiya inqilabından sonra öz muxtariyyətlərini əllərinə alırdıq, bir yera toplanaraq öz müqəddəratlarını güvvətli bir əsas üzərinə qurmalı idilər. Fəqət böylə olmadı. Zaqafqaziya millətləri arasında milli təəssüb başını qaldırdı. Yenə qanlar çay kimi axıldı. Biz sosialistlər bu qiyməti qoparanlar əleyhinə protesto əlan edirik. Əgər bu fəlakətlərin qabağı alınmızsə, Zaqafqaziya Balkan yarımadası kimi qan dərısına dönə bilər. Görünür ki, burada xirdə millətlər cahəngirlik məqsədi təbiq edirlər. Necə ki, yoldaşım Əhməd Cövdat da dedi, burada əsl müharibə yoxdur. Yekdigərini anlamamızıq müshahidə olunur. Rəisi-Vükələ burada deyir ki, bu hərəkətin hazırlanmış bir layihəsi vardır ki, Sanain dağlarından Şuşa dağlarına bəqə toplar güruldəyir, qanlar səl kimi axır. Bu layihə, ermənilər içinde böyük müvəqqe tutan "Daşnak-sutyun" firqəsi tərəfindən hazırlanmışdır. Burası, Tiflis demokrasi müşavirəsinə də aydın oldu. Burada məzkur firqənin [adi keçmə partiyasının] sərhəd proqramı göstərilir, baxıldı, qəbulə keçmədi. O zaman daşnak nümayəndəsi Karçıkıyan, bu proqram qəbul ediləməsə bir daha müşavirəyə iştirak etməyəcəklərini söylədi. Şimdi Azərbaycan və Sanain dağlarında tökülən qanlar həmin bunun nəticəsidir. İnsanıyyət nöqtəyi-nəzərinə daşnakların bu proqramı qeyri-məqbul [qəbuləilməz] bir şeydir. Biz dəxi heç vaxt razı olmarız ki, bu proqram üzərinə Azərbaycan ərazisi Ermənistanə verilsin. Zənnimizcə, bu qanların gühəni tamamilə milli firqələrin, xüsusan özüne sosialist adı verən firqələrin öhdəsinə düşür. Həmin "sosialist" firqələri ümum demokratiya [bütün xalq] hüzurunda cavəbdehdir. Biz çalışmalıyıq ki, sərhəd məsələsi qan tökülmədən sülh təriqi ilə həll edilsin. Bu yolda işləməyi, gələcək hökumətdən də tələb edəəcəyiz. Bu qiyməti qoparan, ümumqafqaziya əsiyətini pozub, dağları al qana boyayan ancaq "Daşnak-sutyun" firqəsidir. Məttəəssüf [təəssüf ki], burada daşnak xodur ki, sözümdü aqıq onun üzünə deyim.

Azərbaycan Hökuməti ermənilərlə əlaqə bağlamalı, bunun üçün Ermənistanə səfir təyin etməli və çalışmalıdır ki, buraya da erməni səfiri təyin edilsin.

Biz məsləhət müharibəyə zidd olmaqla bərabər, rəsmi davaya şükür edəriz. Çünki orada dinc əhalinin hüququnu mühafizə edici qanunlar var. Burada isə müharibə deyil, qətləim olaraq qoca qanlar, uşaqlar qırılırlar. Dinc əhalinin xanımnları dağılır, özləri səfil-sərgərdan çöllərə qaçılırlar. Bizim Parlamana qəti təklifimiz budur ki, hökumət Ermənistanla münasibətini [münasibətlərini] aydınlaşdırıb bu məsələni həll etsin. Ümidvarız ki, yaxın zamanda Zaqafqaziya millətlərinin kongresi dəvət edilərək, millətlər əlaqəsi sazlaşar və "konfederatsiya" (hökuməti-müştərəkə) vücudə gətirilər. Böylə olarsa, nəhaq qan töküləməz. Bunu da xahiş edirik ki, kənardən qüvvə əlməyə çalışılmasın.

Qarabəyli Qara bəy – Möhtərəm məbuslar! Rəisi-Vükələnin bəyanatından anlaşılır ki, Hökumətimiz lazım gələn tədbirləri görürmüşdür. Biz buna inanmamızıq ki, Hökumət bu işlə e-tidal-dəmlə [soyuqqanlılıqla] baxa bilməzdi. Fəqət Rəisi-Vükələ deyir ki, "Əlimizdə olan qüvvə ilə nə qədər mümkündür çalışıq və çalışaq-çigiz." Doğrudan da əlləriniz nə qədər güvələri varsa çalışıblar. Lakin bununla bərabər, Qarabağda Andranik dəstəsi tərəfindən müsəlman kəndləri dağıdılmaqdadır, evlər, xanımnlar barbəd ediləməkdədir. İrəvad-şəqə dağlara, meşələrə qaçır. Rəisi-Vükələ bu işlərin bir dəfə olmağına təminat verədi və verə də bilməzdi. Biz də bundan artıq tələb edə bilməzrik. Çünki bir adam, bir hökumət ancaq əlində olan qüvvəsi qədər iş görə bilər. Böylə qüvvənin olmadığını bilməklə bərabər, mən vətanımı da çox istəyirəm, millətim də çox sevirəm. Vətənimin bir qarış torpağının ermənilərə verilməsini istəmirəm.

Gördünüz ki, Qarabağda ingilis heyəti-mürəxxəsəsi [nümayəndə heyəti] göndərilməsinə bir şey çıxmadı. Deməli bizim öz qüvvəmiz olmalıdır və ələmizdə olan qüvvənin həpsini toplamalıdır ki, bu hərəkətlərin qabağını öz qüvvəmizlə əlalim. Hökumətə

deməliyəy ki, hazırda onun əlində bir qüvvə olmalı idi, gərək bu vaxtdakı bir tədrük görülmüş olaydı. Görülməmişsə bari bundan sonra tədbirlər görməlidir.

Rəisi-Vükələyə, verdiyi bəyanata qarşı razılığıymızı bəyan etməklə bərabər, Parlamanımız Hökumətdən tələb etməlidir ki, Hökumət qüvvə düzəltsin ki, Andranik və onun kimilər tərəfindən bəz göstərən hərəkətlərin qabağı alın bilsin. Böylə hərəkətlərin önu indindən alınmızsə, mümkündür ki, "Daşnak-sutyun" programının tələb etdiyi qay hüddü ilə də qənaətlənməyərək, gələcəkdə bəriyə də atılsınlar. Sonra qəfil Gəncini də əlməq istəsindir ki, o surətdə artıq istiqlalıyyətimizdən bir əsar qalmaz. Binaləyih, bu urada indindən qəti surətdə hazırlıqlar görməlidir. (Sağdan və mərkəzdən alaqlş)

Bitmədi

**AZƏRBAYCAN MƏCLİSİ-MƏBUSANININ
GÜRCÜSTAN VƏ ERMƏNİSTAN
MƏCLİSİ-MƏBUSANLARINA MÜRACİƏTİ**

Məclisi-Məbusanda qəbul edilmiş qətnamə mövcübincə [qətnaməyə əsasən], Heyəti-rüasa [Rəyəsət heyəti] tərəfindən Tiflis və İrəvana işbu məzmununda teleqram göndərilmişdir:

"Gürcü və erməni parlanmanları sədrərinə:
Bütün cahən millətləri qanlı müharibədən sonra silahı buraxıb sülh-i-ümiyyəyə tərəf çətdiyi bir halda, öz istiqlalıyyətlerini elan etmiş Zaqafqaziya millətlərinin sülhlə yaşamaları, onların istiqlalıyyətlə ləyiə olduqlarını göstərmək üçün ən birinci dəstəviş [dəli] olduğu bir halda, Azərbaycan Məclisi-Məbusanı darın bir vəs [kədər] və hüznelə qonşu Gürcüstan və Ermənistan cümhuriyyətləri miyanında [arəsindəki] qanlı toqquşmaları xəbərinə aldı. Kanuni-əvvəl [dekabrın] 20-sində fəvqəladə surətdə dəvət edilmiş Azərbaycan Məclisi-Məbusanı iclası ümumiyyətlə qəbul etməmişdir ki, Ermənistan və Gürcüstan parlanmanlarına barədaranə [qardaşca] müraciatla qanlı toqquşmaların öünü öhdə üçün öz hökumətləri nəzəndə iqtadət və təşəbbüsatda bulunmaları [addımalar atmaları], təşəbbüs göstərmələrin] rica etsin. Bütün Zaqafqaziya demokratiyasının arzusudur ki, ixtilafli məsələlər saziş və ya hakəm [arbitr] vasitəsilə həll edilsin. İşbu qərarədən kənar[qı] cəxmiş hər hangi tərəf olursa olsun, ümum cahən demokratiyası nəzəndə məsul olmaqla, Ermənistan-Gürcüstan demokratiyası ilə bərabər ümum Zaqafqaziya millətləri ittiqaqını fəlakət və zillətə düçar etməsə olar. Azərbaycan Parlamanı qaradaş sasi ilə siz haqıqı xalq nümayəndələrinə müraciatən [müraciat edərək] qan tökməyin öünü əlməqə, Zaqafqaziya millətlərinin yeni qan dərısına salmamaya dəvət edir. Zira qi, bu qan və yarığında bizim hüriyyəti və istiqlalıyyətimiz dəxi məhv və tələf olacağı şübhəsizdir."

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

* Erik Qeddes, əsgərləri tərxis edici beynəddəvair kabinasına təyin edilmişdir.

* Belqraddən verilən teleqrafda deyilir ki Paşiç başda olmaq üzrə slav, xorvat, serb və hamı firqə nümayəndələrindən ibarət bir kabına təşkil edilmişdir.

* Brüsselədən verilən teleqrafda deyilir ki, Sülh Konfransının yanvarın 15-nə qədər cam olacağı məlum deyildir. Sülh Konfransı ilə əlaqədar olacaq daimi komissiya Brüsseləda işə başlıq olacaqdır.

Rusiya

* Eston qəzetəsi "Kommunie"nin məlumatına görə Fin lmanında İngiltərə donanması ilə Bolşevik donanması miyanında [arəsində] müharibə başlanmışdır.

* Vladivostokdan verilən məlumatda nəzəran [görə], Yekaterinburğ yarındakı müharibədə bolşeviklər məğlub olmuşlar.

Bolqariya

* Bolqariya ilə teleqraf müxabirəti [rabitəsi] bir neçə həftə qət edilmişdi [kəsilmişdi]. Şimdi Sofiyadən alınan xəbərlər Almaniya tərəfindən Borisin çaqması, Bolqariya cümhuriyyəti elan ediləməsinə dair xəbərlər təsdiq ediləməyir. Boris krallıqda qəli, yeni demokratik kabinası təşkil etməyə razı olmuşdur. Kabinənin başında Teodorov duracaqdır.

Romaniya

Transilvaniya ruminlərinin milli şurası Albada yığılmışdır. Burada yüz minlərlə Transilvaniya və Macaristan ruminlər cam olmuşlardır. İclasda, hökumət komitəsinin məsrufəsi elam [elan] olmaqla bərabər, Milmanın Rəisi-Vükələ [Baş nazir] və Daxiliyyə naziri olması da denilməliyədi.

Lehistan

Lehistan teleqraf acentəliyinin məlumatına görə, Lehistan Xariciyyə Nəzarətinin Lehistan şöbəsinin sədri Almaniya nümayəndəsi Qraf Kesslərə bir nota təqdim edərək Almaniyanın Lehistanı olan düşünənə hərəkətini qeydlə, siyasi müzakirətin nəticəsiz olduğunu bildirmişdir. Mükəzakirət Buq nəhri civarındakı bir nahiyəyə addır ki, Lehistana veriləsi və edilmişsə də, bu vaxtdakı almanların əlindədir. Buranın təslimi texniki nöqtəyi-nəzarindən bu tezliklə verilə bilməzdi. Lehlər böyləliklə Almaniya ilə əlaqəni kəsib Müttəfiqlər tərəfinə mail olmaqlarını göstərmək istəyirlər.

Çin iğtışasına dair

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 23 dekabr (Bazar ertəsi günü) tarixli 71-ci nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transferasiyası**Müharibə qızışı**

Kanuni-əvvəlın 18-ində erməni dəstələri Sanain yanında, havanın duman olmasından istifadə edib dağdan aşağı enməklə biza hücum etmişlərsə də, böyük tələfatla geri atılmışlardır. Düşmən yenə də hücumə başladığıda əks-hücumumuzla qaçırılmışdır. Düşmən müharibə meydanında üç zabit və bir qədar əsgər buraxmışdır. İki zabit (biri rus) və 37 müsəlləh [silahlı] saldat əsir edilmişdir. Axalkələk səmtində əhval təbəddülsüzdür [dəyişməmişdir]. Aşkar olmuşdur ki, hər yerdə bizim əleyhimizə mün-təzam [nizami] erməni əsgərləri hərəkət etməkdədirlər.

Əsirlər haqqında müəmilə [rəftar]

Müsadimənin [toqquşmanın] birinci günlərində ermənilər tərəfindən əsir edilmiş əsgərlərimizdən beş nəfəri güllələnmişdir.

Ermənilərin həzimatı [məğlubiyəti]

Yekaterinenfildə hücum edən erməni dəstəsi ilə əsgərlərimiz arasında vəqe olan müharibə saat 6-da başlanmışdır. Düşmən havanın duman olmasından istifadə edib hər tərəfdən əsgərlərimizi mühasirəyə almaqla bizim batareyələrimizə soxulmağa müvəffəq olmuşdur. Əks-hücumumuzla düşmən sındırılıb qaçmaqdadır. Ermənilər böyük tələfat vermışlərdir. Müharibə meydanı meyllə doludur. Bölük komandanı, bir neçə zabit və əsgər əsir edilmişdir. Qaçmaqda olan düşmən təqib edilməkdədir. Sandro Maysuradze qəhramanana bir surətdə müharibədə qətl edilmişdir. Əsgərlərimizin ruhu yüksəkdir.

Səfərbərlik

Tiflis quberniya komissarının binəgüzarlığına [sərəncamına] görə, Gürcüstan hökuməti 1892, 1893, 1894 və 1895-ci illərdə təvəl-ül tapan ehtiyat əsgərlərini dəvət etməyi lazım görmüşdür.

Gürcülərdə ruh yüksəkliyi

Alınan xəbərlərə görə, Gürcüstan qərbində əsgər cəm edilmiş gözəl bir surətdə davam edir. Bir çox müəssisələr müəyyən edilən vaxtı gözləməyib, əsgər cəmi etməyə başlamışlardır. Kutaisidə məktəblərin yuxarı sinif şagirdləri könüllü sifati ilə orduya daxil olurlar.

Sərhəd qapandı

Gürcüstanla Ermənistan arasında olan dövləti sərhəd [dövlət sərhədi] qapanmışdır. Gürcüstanın başqa sərhədlərindən mal çıxarmaq ancaq mübadiləyi-əmvəl [mal mübadiləsi] komitəsinin icazəsi ilə olar.

İngilislərin müdaxiləsi

“Nor Orizon” qəzetəsi xəbər verir ki, kanuni-əvvəlın [dekabrın] 14-ündə İngiltərə heyəti nümayəndəsi, gürcü əsgərlərini Xram çayına və erməniləri əvvəlki sərhəddə çəkib mübahisələr qəti surətdə həll edilənə qədər 72 saat mütarika [ataşqası] elan edilməsi təklifində bulunmuşdur. Məhəlli [yerli] məmurlar hər iki millət nümayəndələrindən olmalıdır. Aldığımsız xəbərlərə görə, Gürcüstan Hökuməti bölmə bir təklif almışdır.

Müsadimənin [toqquşmanın] səbəbi

Gürcü və erməni müsadiməsinin səbəbini böylə yazırlar: Ermənistan Hökuməti nəzdində olan Gürcüstan siyası nümayəndəsi Mdivani Tiflisə övdət etmişdir [qayıtmışdır]. Bir ax bundan əvvəl mübahisəli məsələləri aşkar etmək üçün Mdivani Tiflisdən İrəvana göndərilmisdi. Mdivaninin Ermənistan Hökuməti ilə etdiyi müzakirə nəticəsində hər iki tərəfin güzəşti ilə təzə sərhəd xətti təyin edilləcəyi mümkün olduğu aşkar olmuşdur. Mdivani, hazırlanmış təzə sərhəd layihələri ilə Tiflisə qayıdımış. Sərhəd müqavilənaməsinə Tiflisdə imza etməkdən ötrü Ermənistan Xariciyyə vəziri [naziri] Tigranyan başda olmaq üzrə sabahı günü Mdivaninin arxasınca erməni hökumətinin xüsusi heyəti İrəvandan azim olmalı [yola düşməli] imiş. Sərhəd məsələsi haqqında vücuda gələn sazişi pozmaq qəsdii ilə Mdivaninin arxasınca ultimatum göndərilmışdir.

Toqquşma nasil başlandı?

Tiflisə varid olan [gələni] Gürcüstan Hökumətinin zirehli qatar komandanı Quqdadze, Sanain altında vəqe olan hadisələr haqqında böylə məlumat vermişdir: Ermənilər gözənilməyən bir surətdə zirehli qatarə hücum etmişlərdir. Hücum edənlar, dəmiryol xətti kənarında olan dağa çıxıb böyük daşlar yuvarlatmağa başlamışlar. Bununla bərabər əşğıda olan zirehli qatar, yuxarıdan атаşə tutulmuşdur. Bu sarəitlə zirehllərimiz müharibəyə başlamışlardır. Eyni zamanda düşmən zirehli qatarlarını arxasında altmış verst məsafəsində dəmiryol xəttini xarab etmişdir. Zirehli vaqonlardan biri partlamışdır. Quqdadze zirehli qatarıda olan topları və pulemyotların götürüb hər üç qatar komandasını birləşdirərək, bu qədar az bir qüvvə ilə düşmən xəttini yarmağa çalışmışdır. Düşmənin ədədəcə artıq olmasına baxmayaraq, Quqdadzenin komandası altında hücum edən dəstə, düşmən xəttini yarmağa müvəffəq olmuşdur. Üç nəfər ölüb, beş nəfər yaralanıqdan sonra dəstə Sadaxliya yetişib gürcü əsgərləri ilə birləşmişdir. Zirehli qatarlarımız, yaramaz bir hala salınmışdır.

Fransızlara bəyənə-hal

Fransa vis-konsulu, Gürcüstan Hərbiyyə naziri Giorqadzeni ziyarət etmişdir. Hərbiyyə naziri, erməni əsgərlərinin Gürcüstan sərhəd qaraqolları [postları] üzərinə hücum etmələrini və davam etməkdə olan hadisələri müfəssəl surətdə Fransa vis-konsuluna bəyan etmişdir. Bundan əlavə, Hərbiyyə naziri müharibədə qətl olan gürcü əsgərlərinin ermənilər tərəfindən tanınmaz bir hala salınmalarını naql etmişdir.

Erməni millisiyasi

Tiflis şəhərinin hamı [bütün] erməni millisionerləri hökumət binəgüzarlığı [sərəncamı] ilə tərsilah edilmişlərdir.

Axıska uyezində toqquşma

Kanuni-əvvəlın [dekabrın] 16-sında erməni müsəlləh [silahlı] dəstəsi Axıska uyezində Gürcüstan torpağına soxulub sərhəd qaraqollarını geri çəkilməyə məcbur etmişlərdir. Bir bölük ehtiyat əsgərləri qüvvəsi gəldikdən sonra sərhəd qaraqollarımlı hücumə keçib düşməni sərhəddə qədəf qovmuşlardır. Bu müsadimədə [toqquşmada] gürcü əsgərlərindən iki nəfər ölüb, 15 nəfər yaralanmışdır. Düşmən tərəfindən 15 nəfər ölüb, 40 nəfər yaralanmaqla, yeddi nəfər əsir edilmişdir.

Gürcüstan Parلمانının salanı

Gürcüstan Parlamanı, Gürcüstan Cümhuriyyətini öz qanları ilə əhdşikənənə [xaincəsinə] hücumdan mühafizə edən orduya və xalq qərdiyasına öz salamını göndərdir.

Kutaisdə nümayişlər

Gürcüstan Hökuməti rəisi naminə Kutaisdən böylə bir teleqraf gəlmişdir:

“Bütün Kutais, hökumətin istehzari-əsgəriyyə [səfərbərlik] elanını şadıqla qarşılamışdır. Böyük nümayişlər olmuşdur. Bütün

llət, aziz olan demokratik müstəqil Gürcüstanı mühafizə etməyə hazırdır. Mitinqdə olan minlərcə əhali sizə salam göndərir. Yaşasın gürcü millati, Gürcüstan Hökuməti və onun şanlı ordusu!”

Tiflis Şəhər İdarəsi sülhə dəvət edir

Tiflis Şəhər İdarəsi gürcü-erməni toqquşması münasibətilə Sosial-de-mokrat fraksiyası tərəfindən təklif edilən qətnaməni qəbul etmişdir. Bu qətnamədə, Gürcüstanla Ermənistan arasında olan mübahisəli məsələlərin qılıncla hall olunması hər iki tərəf demokratalrı üçün xəyanət olduğu təsəvvür edilir. Şəhər İdarəsi Gürcüstan Hökumətinin bu ixtifalı sülhə bərtəraf etməsi [aradan qaldırması] iqdamatına [təşəbbüsələrinə] müavinət [yardım] göstərəcəkdir.

Borjom ermənilərinin qətnaması

Borjomda yaşayan ermənilər böylə bir qətnamə qəbul etmişlərdir: Dərgöz millətçilik siyasətinin ermənilərlə gürcülər arasında törətdiyi ədəvat, Sanain yanında vəqe olan hadisələr sayəsində genişlənməkdə olub, hər iki millət demokratiyasını [xalqını] həlakətlə [mahv olmaqla] təhdid etməsinə nəzarə alıb, Ermənistan siyası nümayəndəsindən xəhiş edirik ki, Gürcüstanla Ermənistan arasında olan mübahisəli məsələlərin konfrans və ya hakam [arbitr] vasitəsilə həll edilməsi üçün öz hökumətinə icrayi-təsirdə bulunsun.

Ticarət və Sənəət Vəkilləri Şurasında

Tiflis Ticarət və Sənəət Vəkilləri Şurası, Gürcüstanla Ermənistan arasında vəqe olan müəssif [təəssüflü] hadisə münasibətilə Tiflis Şəhər İdarəsinin qəbul etdiyi qətnaməyə şərik olub, iki millətin tarixi məhribançılığının xələldər edilməsi [pozulması] əleyhinə protesto edir. Bundan əlavə, Ticarət və Sənəət Vəkilləri Şurası hər iki millət qurbanlarının nəfinə [xeyrinə] inanə cam etməkdən ötrü bir komissiya intixab etmişdir [seçmişdir].

“Kavkazskoye slovo” qəzetasının qapanması

Gürcüstan Hökumətinin əmrinə görə, ermənilərin rus dilində nəşr etdikləri “Kavkazskoye slovo” qəzetəsi müvəqqə[t] dayandırılmışdır.

“Palas Otel” mehmanxanasının yanması

Bazar günü, saat üç radələrində, Aramyansın Qolovinski cad-dədəki [prospektindəki] evində “Palas Otel” mehmanxanasında yanğın başlanmışdır. Yanğın mehmanxananın damı və anbarında başlanır. İtfaiyyə [yanğınsöndürənlər] dəstəsi su yoxluğundan əvəlcə heç bir iş yapa bilməmişdir. Su axşam saat altı radələrində gətirilmişdir. Gecə saat 12 üçün yanğın bir qədər azalmışdır. İtfaiyyə dəstəsinin bir hissəsi Erməni bazarında başlanmış yanğının öünüb almaq üçün gedir. Mehmanxana yanğını yenidən gücləşib bütün evi büryüür. Bu vaxtdək yanğın sönməmişdir. Bu evdəki bütün mağazalar yanmışdır. Bütün mehmanxana imarəti ilə anbara birləşdirilmiş “Majestik” mehmanxanasında imarəti yanıb tərək olmuşdur.

Gürcü nümayəndələrinin övdəti [qayıtması]

Ermənistan Cümhuriyyəti nəzdində olan Gürcüstan siyası nümayəndəsi Mdivani, İstanbulda olan erməni sülh heyəti üzvləri [Mixail] Papacanın, [Avtis] Aqaronyan, Ermənistan Ərzaq naziri L.İ.Quliyev və Ermənistan Hökumətinin istefa vermiş Maarif naziri Atabəyov, İrəvandan Ağstafa tarıq [yolu] ilə Tiflisə varid olmuşlardır [getmişlər]. Bunlar hamısı kanuni-əvvəlın [dekabrın] 8-ində İrəvandan çıxıb Sanain hadisəti [hadisələrin] münasibəti ilə Tiflisə qədər dəmiryol ilə gələ bilmədiklərindən, yolun yarısında Qarakil-səyə qayıdıb və oradan da şose yolu ilə Ağstafaya gəlməyə məcbur olmuşlar.

**NƏZARƏTLƏRDƏ
[NAZİRLİKLƏRDƏ]****Daxiliyyə Nəzarətində [Daxili İşlər Nazirliyində]**

19 kanuni-əvvəldə [dekabrda] “Qafqaziyyə əqvamının [millətlərinin] ittihad [birlik] ilə həmvifaqlığı [həmrəyliyi] cəmiyyəti” açıq-açıqna işləmək və qanuni bir əsas üzrə davam etmək üçün nizamnəməsinə hökumətə təq-dimlə təsdiqini təmənnə [xahiş] etmişdi. İşbu “Qafqaziyyə cəmiyyəti-əqvamı”, başlıca ermənilərlə Qafqaziyyə türkləri miyanında [arasında] sülh və əsaişi bərdavam etmək [davam etdirmək] üçün yaranıb meylədana çıxdığından, bura-də üzvlərin çoxu erməni və müsəlman olur. Bundan maəddə [başqa] digər qafqaziyyə millətlərdən də burada iştirak etməsi təsvib edilən [bəyənilan] bir işdir.

“Qafqaziyyə cəmiyyəti-əqvamı”nın məqsədi Qafqaziyada yaşayan millətlərin, başlıca erməni ilə azəri türklərinin miyanında həmvifaqlıqla ittihadın [həmrəylik və birliyin] həyatımızca ələzəm [lazımlı, vacib] olduğunu sifəhan [sifahi], təhrihan [yazılı olaraq] təbliğ etməklə bərabər, ümum Qafqaziyyə millətlərinin hər biri üçün “kul-tur” və siyasətca yaşamağa müsəvi [bərabər] hüquqa malik olduqlarını qəbul ilə aralarında möhkəm bir sülh üzrə binalanmış qonşuluq əlaqəsi peydası üçün çalışmaqdır. Bu məqsədə ermək üçün cəmiyyət bilafasilə [aramsız] şifahi və təhriri təbliğatda bulunur və həmvifaqlığın, ittihadın əhali təbəqələrində geniş bir surətdə itişarı [yayılması] və təsiri üçün kitab, jurnal, qəzetə, vəraqələr nəşr edildiyi kimi müsəhibə və konfranslar dəxi tərtib veriləcəkdir. Eşitdiyimizə görə, Daxiliyyə Nəzarətinin bu məqsəd xoşuna getmiş və həmin nizamnəməni təsdiq etmişdir.

* Türiq və Məabir Nəzarətində [Nəqliyyat və Rabitə Nazirliyində] vaqonların bəzə qalması və onların doğru surətdə ehtiyacı olan əhali miyanında [arasında] təqşim edilməsi [bölüşdürülməsi] nəzərə alınmışdır. Bunun üçün də nazirin təklifi ilə Azərbaycan dəmiryolları müdiri təhti-sədarətində [sədrliyi altında] bir xüsusi müvəqqətf büro təşkil ediləcəkdir. Bu büroyə Ərzaq, Ticarət və Sənəət [Sənəət], Daxiliyyə, Əmlak və Ərazi nəzarətlərindən olan kimi, Neft Mədənciləri Sovet Syezindən, Birja Komitəsindən, Bələdiyyə İdarəsindən, Ticarət və Sənəət İttifaqından, Ev Mərkəzi cəbindəki [nəzdindəki] Mərkəzi Ərzaq şöbasından dəxi mürexəsələr [nümayəndələr] daxil olacaqdır. Hazırda böz vaqonlar haqqında hər gün bu büroyə məlumat ver-məlildir. Bunların ixtiyarı tamamilə büroda olacaqdır. Mal göndər-mək, aparmaq üçün vaqon istəyənlərin arzihalları [müraciətləri] hər zaman buraya verilməlidir. Büronun birinci iclası, Türiq və Məabir naziri tərəfindən 24 kanuni-əvvəl [dekabr] axşam 6-ya təyin edilmişdir.

* Ticarət və Sənaye Nəzarəti tərəfindən Ermanistana Ərzaq naziri namına [adına] aparmaq üçün 70 vaqon neft, 40 vaqon qaz (cövhər) və 10 və-qon benzin üçün icazə verilmişdir. Dəğlə gürcü kilsələri ehtiyacını ödəmək üzrə Tiflisə 300 put parafin [bağ mumu], 30 put fitil və 10 put da şam aparmağa icazə verilmişdir.

BAKI XƏBƏRLƏRİ

* Bələdiyyə İdarəsi Şurayi-Vüzərə indindəki [Nazirlər Kabineti nəzdindəki] dörd milyonluq istiqraz barəsindəki iqdamatına [təşəbbüsünə] cavabən xəbər verilmışdir ki, işbu iqdamatı Bələdiyyə İdarəsi, Daxiliyyə Nəzarəti vasitəsilə etməlidir.

* Daxiliyyə Nəzarəti Bələdiyyə İdarəsinə müraciədən “Elektrikeskaya Si-la” cəmiyyətinin işiq qiymətini artırmaq barəsindəki təşəbbüsünə işbu kanuni-əvvəlın [dekabrın] 25-inədək baxılmasını təklif etmişdir.

* Kanuni-əvvəlın 25-ində erməni lisanında “Meraver” (Bizim günlər) nam [adlı] qəzetə nəşrə başlayacaqdır. Qəzetədə erməni ictimaiyyəni-amiyyunları [sosial-demokratları] iştirak edəcəklərdir.

* Dördüncü gündür ki, şəhərdə bir neçə yerlərdə təftiş icra edilmişdir. Daxiliyyə Nəzarətindən alınmış məlumata görə, işbu təftişlər barəsində nəzarətdən əmr verilməmişdir. İşin hangi mənbədən nəşət etməsi [irəli gəlməsi, əmələ gəlməsi] barəsində təh-qiqat yapılmısaqdır.

* Türiq və Məabir Nəzarəti [Nəqliyyat və Rabitə Nazirliyi] Məclisi-Məbusana pişnihad [təqdim] etmək üçün işbu məlumatı almışdır: 50-60 vaqon taxıl və xammal, Ləki mövqifində [stansiyasin-da] durmaqdadır. Bunlara təşəhüb edənlərin [sahib çıxanların] hesabı 150-yədəkdir. Bir çox səbəblərdən nəşi [ötrü], məsələn, vaxtli-vaxtına vaqon verilmə[mləsi, növbə gözənilməməsi və qeyrə, malıq yağışın altında qalıb xarab olmaqdadır. Mal sahibləri rica edirlər ki, onların mallarını aparmaq barəsində lazımi binəgüzarlıqda bulunulsun [sərəncam verilsin]. Zira ki, burada qaldıqca axırını çəpiklərini belə xərc etməyə məcbur olurlar.

* 20 kanuni-əvvəldə [dekabrda] “Ağa Manafov” və yedəyində gətirdiyi “Rusayfka” gəmisində Lənkerəndən ingilis qoşunları gətirilmişdir.

* Ərzaq Nəzarəti müvəkkili Xariciyyə Nəzarətinə xəbər vermişdir ki, Qafqaziyyə Rus Milli Şurası tərəfindən təklif edilən İrəvan quberniyası məlakətlərinə Azərbaycanada taxıl almaq müəsədasi verilməsinə cavabən xəbər verilir ki, Azərbaycanda taxıl yoxluğu işbu iqdamatı [təklifi, təşəbbüsü] qəbul etməməyə məcbur edir. Bununla bərabər Nəzarətə xəbər verir ki, Dağıstandan taxıl alınarsa, Azərbaycandan tranzitlə aparılması mümkün olacaqdır.

* Ərzaq işlərinin şəhər tərəfindən Ərzaq Nəzarətinə verilməsindən sonra Ərzaq şöbəsi müdiri Smirnov Nəzarətdə müvəkkil təyin edilmişdir. Smirnov, Şimali Qafqaziyyə və Ukraynaya gedib Bakı və Azərbaycan üçün taxıl, qənd və başqa ərzaq, mühimmat almağa əzimət edəcəkdir [çalışacaqdır].

AZƏRBAYCANDA**Müsəlləh [silahlı] müqavimət**

Gəncənin qəza qaiməqamı göndərdiyi rapordən məlum olur ki, Gəncə qəzasının 3-cü polis məntəqəsi naziri, qonşu Qaradəğli kəndlilərinin Xarxaputda buğda anbarının dağıldığı haqqında verdiyi şikayətə nəzərən, Xarxaput kəndində ictimai [yığıncaq] dəvət etmək üzrə oraya getmişdi. Çə-ğirilmis ictimaiyyə ermənilərin möhtərəm kişilərindən bir neçəsi gəlib, pristav müavinindən nə üçün çağırıldıqlarını bilir-bilməz dağılib gətдикlərinə son kəndin gəncələrini yerlərdən oynatmışlar. Onlar da bunlarla bərabər kənd ətrafında səngərlərə girib orada polis nümayəndələri olan evi gülləyə basmışlar. Pristavin zəkvəvəti [fərəsəti] sayəsində hər iki tərəf bu hadisə-dən qurbansız xilas olmuşlar. Müğəssir tutulmuş erməni kənd əyanları, camaatının pristav müavininə xüsumət [düşməncilik] bas-lədiyindən dolayı bu evi gülləyə sarılmışlardır.

Ermənilərin rahatsızlıqları

Eşitdiyimizə [gərə], Gəncənin 3-cü qəza polis məntəqəsi dairəsində, dağlarda yaşayan ermənilər cətecii [quldur] Andranikin hərəkatları ilə ruhlanaraq Azərbaycan sultasına [hakimiyyətinin] tanımaq istəməyirləmiş. Hərçənd pristavın səyi ilə buralarda tam bir əsaişi bərpə edilmişdir, lakin bunun daimi olacağına inanılmır. Çünki bunların içində olan rahatsızlıq yatmayıb.

İran hüduudunda

17 kanunisasi tarixli Cəbrayıl qəzasından alınmış məlumata nəzərən, bu qəzadə İran quldurları, hüdudu keçərək bir gecə Dilağarda kəndində qonaq qaldıqdan sonra sabahına gərdəkon kəndlilərin 18 qararmalı və 12 atlarını qabaqlarına salıb aparmışlar.

Erməni qatilləri

Cəbrayıl qəzasından alınan məlumata görə üç məntəqədə, Arakül kəndi yanında ermənilər tərəfindən oradan keçən müsəlmanlardan biri öldürülmüşdür. Digərini əsir əliqdan sonra 1300 rublə para almışlar. Üçüncü müsəlman isə güllə baranından [güllə yağışından] qaçmaqcla qurtarmışdır. Bədəfkar [cinayətkar] ermənilər tutulmamışdır.

Ermənilər vəhşəti

Vəzifi ifası üzrə Cilan kəndinə (ermənilərinin) gəlmiş yəsavul Behbud Hüseyn oğlunu, orada nümayən olan [görünən, meydana çıxan] müsəlləh [silahlı] ermənilər tərəfindən digər Arakül adlı erməni kəndinə aparılır. Bunu qonşuluqda olan Heybətili kəndi müsəlmanları görür. Ermənilər zənn edir ki, bunun əvəzində müsəlmanlar bunlara hücum etməklə yəsavulun itiqamını bunlardan ala-cıqır. Onun üçün də o saat səngərləri işğal edirlər. Bunu görən müsəlmanlar da hazırlığa başlayır. Hər iki tərəfin atışması olur. Bu da çox az müddət davam edir. Arakül kəndində yəsavulun bir tüfəngini, 100 patronunu alırlar. Özünə beş gün ərzində istədikləri şədid [şidətdə]l] əzabı verirlər. Ən nəhayət də yaxşdır, öldürməmiş buraxırlar. 3-cü məntəqə pristavi tüfəngi, patronları tələb etdikdə Arakül kəndi erməniləri bunları iadə etməkdən imtina etmişlərdir.

Gəncədən bizə yazırlar

Gəncə şəhərində bir çox məktəblər vardır ki, hal-hazırda mün-təzəm surətdə o məktəblərdə dərslər getməkdədir. Bunlardan şayani-diqətf [diqqətəlayiq] olan progimnaziyə adlanan “Syvataya Nina”nın şöbəsidir. Bu məktəbdə 10 nəfərdən ziyadə qız balarınımız təhsil-elmə məşğuldurlar. Bu məktəb ibarətdir beş şöbadən.

1-ci şöbədə 40 nəfər mütaəllimələr [qız tələbələri], 2-ci şöbədə 22 mütaəllimə, 3-cü şöbədə 25 mütaəllimə, 4-cü şöbədə 18 mütaəllimə, 5-ci şöbə ki, ibarətdir uşaq bağçasından, bu şöbədə də 10 nəfərdən ziyadə xirdca mütaəllim [oğlan tələbə] və mütaəllimələr təhsil-elmə məşğuldur. Bu məktəbdə bir nəfər müdirə, bir nəfər müəllim və beş nəfər müəllimələr ifayi-vəzifə etməkdədirlər. Demək istəyirəm ki, bu müəllimələrdə milli hissiyət, milli məhabə-bət, milli duyğu olduğu, vəzifələri haqqında göstərdikləri səy və kuşişlərindən [çalışmalarından] bəllildir. Yaşasın böylə millət xadimələri! Bunların səy və kuşişlərinin nəticəsi olaraq bu məktəbdə təlimə məşğul qız balaları daqiqəyə-dəqiqə elm cəhətinə təərəqqiyə tərəf yürüməkdədirlər. Böylə layiqincə vəzifələrinə ifa edən müdirə, müəllim və müəllimələrə Maarif İdarəsi tərəfindən verilən məaş, məəttəəssüf [təəssüf ki], onlara kifayət etməyir. Şübhəsizdir ki, əlahəzrət Maarif naziri nəzəri-diqqətlərini bu nəqtəyi-mühümə cəlb edərək zəmə-nənin, xüsusən Gəncə şəhərinin hər bir cəhətlə artıq daracədə məkəulat [ərzaq] və qeyri-məkəulətin qayət bəhəlligini nəzəri-ətinayə alıb da bu millət balalarının uğrunda var qüvvələri ilə çalışan müəllimələrin əldiqları azca məaş, onların məxəricini ödəməyəcəyini mülahizə buyurlar.

Əhməd bəy Ataməlibəyli

Bu günlərdə müftədir şairlərimizdən Əbdülsəlimzadə Məhəmməd Hadə əfəndinin **“İnsanların tarixi faciələri” yaxud “Əlvahi-intibah”** adlı mənzum əsərinin ikinci cüzü çapdan çıxıb mövqeyi-füruşə [satisə] qoyulmuşdur. Kitabça gözəl və qalın kağız üzərində təb' [çap] edilmiş, fiatı [qiyməti] 2 manatdır. Turan mət-bəsinədə, Parapetdə “Məktəb” mağazasında və Bazar caddəsində Paşa Qasımzadənin mağazasında.

b. 4 – 3

Bakı Ticarət məktəbi

Elan edir ki, Maarif naziri hazratlarının binəgüzarlığına [sərəncamına] görə, Bakı Ticarət məktəbində müsəlman çocuqları üçün türk lisanında əlifba və hazırlıq şöbələri açılmışdır. Yeni açılmış və sabiqdə davam edən şöbələrə hər gün məktəb dəftərxanasında ərizələr qəbul olunur.

Məktəb müdiri: F. Ponomaryov.

2615

Hakimlərin xüsusi**gecə və gündüz növbələri**

Ünvan: Bolşoy Moskva mehmanxanası, Qoqolevski və Torqovi küçələrin küncündə. Telefon nömrələri 7-96 və 49-81. Naxoşların evinə gedirlər.

Diş həkimi İsay Samuiloviç Karşteynbaum

Naxoşlar[ı] əvvəlki kimi qəbul edir. Dişləri ağırsız çıxarır və qızıl üzərində süni dişlər qayırır.

Ünvan: Tsitsyanovski və Çadrovı küçələrin küncündə İsafilevun 41 nömrəli evində.

Qəbul edir hər gün saat 12-dən 3-ə kimi. Axşam 5-dən 8-ə kimi.

2610

Arvad diş həkimləri**Z. A. Şexter və xanım**

Dişlər ağırsız çıxarırlar. Qızıl qapaq, qarma və hər növ qayırma dişlər. Dişin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kanardan gələnlar üçün iş tezliklə görürlər. Qıymətlər münasibdir.

Qəbul olunur 9-dan 2-yə və axşam 4-dən 7-yə kimi. Vorontsovski küçə, 14 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

215

Qoldqor-Fradkinin**Diş müəlicəxanası**

Dərya kənarında Başenni küçədə Ramazanovun 10 nömrəli evində qəbul edir hər gün saat 9-dan 2-yə kimi və 4-dən 7-yə kimi.

2607

Doktor**Doktor Samuil İzrailoviç Kopeliovic**

Daxili və əsəbi mərazə mübtələ olanları hər gün axşam saat 5-dən 8-ə kimi qəbul edir. “914” dəvasını [dərmanını] istemal edir [işlədir]. Voronsovski caddədə nömrə 17, ikinci mərtəbə. Telefon 50-82 və 93.

282

Qabil diş qayıran**Mirzə Xəlil Canibəyadzadə**

Qızıldan və sairədən hər cür əla dişlər münasib qiymətlə qayırır. Ünvan: Qubernski küçə, “İslamiyyə”nin sağ tərəfində ev nömrə 55.

295

Doktor Rza bəy Sultanov